

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (čtvrtého senátu)

16. července 2020*

„Řízení o předběžné otázce – Ochrana spotřebitelů – Směrnice 93/13/EHS – Články 6 a 7 – Spotřebitelské smlouvy – Hypoteční úvěry – Zneužívající ujednání – Ujednání ukládající úvěrovanému povinnost nést veškeré náklady na zřízení a zrušení zástavního práva – Účinky prohlášení neplatnosti uvedených ujednání – Pravomoci vnitrostátního soudu v případě ujednání kvalifikovaného jako ‚zneužívající‘ – Rozdělení nákladů – Subsidiární použití vnitrostátních ustanovení – Článek 3 odst. 1 – Posouzení zneužívajícího charakteru smluvních ujednání – Článek 4 odst. 2 – Vyloučení ujednání, která se týkají hlavního předmětu smlouvy nebo přiměřenosti ceny či odměny – Podmínka – Článek 5 – Povinnost jasného a srozumitelného znění smluvních ujednání – Náklady řízení – Promlčení – Zásada efektivity“

Ve spojených věcech C-224/19 a C-259/19,

jejichž předmětem jsou dvě žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podané rozhodnutím Juzgado de Primera Instancia no 17 de Barcelona (soud prvního stupně č. 17 v Palmě de Mallorca, Španělsko) (C-224/19) ze dne 12. března 2019, došlým Soudnímu dvoru dne 14. března 2019, a rozhodnutím Juzgado de Primera Instancia e Instrucción de Ceuta (soud prvního stupně a soud příslušný k vyšetřování v Ceutě, Španělsko) (C-259/19) ze dne 13. března 2019, došlým Soudnímu dvoru dne 27. března 2019, v řízeních

CY

proti

Caixabank SA (C-224/19),

a

LG,

PK

proti

Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA (C-259/19),

SOUDNÍ DVŮR (čtvrtý senát),

ve složení M. Vilaras, předseda senátu, S. Rodin (zpravodaj), D. Šváby, K. Jürimäe a N. Piçarra, soudci,

generální advokát: H. Saugmandsgaard Øe,

* Jednací jazyk: španělština.

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za CY N. Martínezem Blancem, abogado,
- za Caixabank SA J. Gutiérrez de Cabiedes Hidalgo de Caviedesem, abogado,
- za LG R. Salamanca Sánchezem, abogado a M. C. Ruiz Reina, procuradora,
- za Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA C. Fernández Viciénem, J. Capell Navarrem a A. Picón Francem, abogados,
- za španělskou vládu L. Aguilera Ruizem a M. J. García-Valdecasas Dorrego, jako zmocněnci,
- za Evropskou komisi J. Baquero Cruzem a N. Ruiz Garcíou, jako zmocněnci,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce se týkají výkladu článků 3 až 8 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách (Úř. věst. 1993, L 95, s. 29; Zvl. vyd. 15/02, s. 288, a oprava Úř. věst. 2016, L 303, s. 26).
- 2 Tyto žádosti byly předloženy v rámci dvou sporů mezi zaprvé CY a Caixabank S. A. a zadruhé mezi LG a PK na jedné straně a Banco Bilbao Vizcaya Argentaria S. A. na straně druhé ve věci zneužívajících ujednání obsažených ve smlouvách o úvěru zajištěných zástavním právem na nemovitosti.

Právní rámec

Unijní právo

Směrnice 93/13

- 3 Šestnáctý, devatenáctý, dvacátý a dvacátý čtvrtý bod odůvodnění směrnice 93/13 uvádějí:

„vzhledem k tomu, že posouzení zneužívající povahy smluvních ujednání podle zvolených obecných kritérií, zejména v činnostech prodeje nebo poskytování, které mají veřejnoprávní povahu a které poskytují kolektivní služby se zohledněním solidarity mezi uživateli, musí být doplněno o prostředek k celkovému hodnocení různých dotčených zájmů; že to staví do popředí požadavek poctivosti; že při posuzování poctivosti musí být brán zvláštní ohled na sílu vyjednávacích pozic stran, na to, zda měl spotřebitel nějakou pohnutku k tomu, aby souhlasil s ujednáním, a zda zboží bylo dodáno nebo služby poskytnuty na zvláštní objednávku spotřebitele; že požadavek poctivosti může být uspokojen prodávajícím nebo poskytovatelem, jestliže jedná poctivě a spravedlivě s druhou stranou, jejíž oprávněné zájmy musí vzít v úvahu;

[...]

vzhledem k tomu, že pro účely této směrnice se posouzení zneužívající povahy nesmí týkat ujednání, která popisují hlavní předmět smlouvy, ani poměru kvalita/cena dodávaného zboží nebo poskytovaných služeb; že hlavní předmět smlouvy a poměr kvalita/cena mohou být nicméně vzaty v úvahu při posuzování zneužívající povahy jiných ujednání [...]

vzhledem k tomu, že smlouvy by měly být sepsány jasným a srozumitelným jazykem; že by měla být spotřebiteli dána příležitost, aby si prověřil všechna ujednání a v případě pochybnosti by měl převažovat výklad, který je pro spotřebitele nejpráznivější;

[...]

vzhledem k tomu, že soudy nebo správní orgány členských států musí mít k dispozici odpovídající a účinné prostředky, aby zabránily dalšímu používání zneužívajících ujednání ve smlouvách se spotřebiteli.“

4 Článek 1 směrnice 93/13 uvádí:

„1. Účelem této směrnice je sblížit právní a správní předpisy členských států týkající se zneužívajících ujednání ve smlouvách uzavíraných mezi prodávajícím zbožím nebo poskytovatelem služeb a spotřebitelem.

2. Smluvní ujednání, která odrážejí závazné právní a správní předpisy a ustanovení nebo zásady mezinárodních úmluv, jejichž stranami jsou členské státy nebo Společenství, zejména v oblasti dopravy, nejsou předmětem ustanovení této směrnice.“

5 Článek 3 odst. 1 a 2 této směrnice stanoví:

„1. Smluvní ujednání, které nebylo individuálně sjednáno, je považováno za zneužívající, jestliže v rozporu s požadavkem poctivosti způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele.

2. Ujednání je vždy považováno za nesjednané individuálně, jestliže bylo sepsáno předem, a spotřebitel proto nemohl mít žádný vliv na obsah ujednání, zejména v souvislosti se smlouvou uzavíranou adhezním způsobem.

[...]“

6 Článek 4 odst. 2 uvedené směrnice stanoví:

„Posouzení zneužívající povahy smluvních ujednání se netýká vymezení hlavního předmětu smlouvy, ani přiměřenosti mezi cenou a odměnou na straně jedné a službami nebo zbožím poskytovaným jako protiplnění na straně druhé, pokud jsou tato ujednání sepsána jasným a srozumitelným jazykem.“

7 Článek 5 téže směrnice stanoví:

„V případě smluv, v nichž jsou všechna nebo některá ujednání nabízená spotřebiteli předložena písemně, musí být tato ujednání sepsána jasným a srozumitelným jazykem. [...]“

8 Článek 6 odst. 1 téže směrnice 93/13 stanoví:

„Členské státy stanoví, že zneužívající ujednání použitá ve smlouvě uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem nejsou podle jejich vnitrostátních právních předpisů pro spotřebitele závazná a že smlouva zůstává pro strany závaznou za stejných podmínek, může-li nadále existovat bez dotyčných zneužívajících ujednání.“

9 Článek 7 odst. 1 této směrnice zní takto:

„Členské státy zajistí, aby v zájmu spotřebitelů a soutěžitelů byly k dispozici odpovídající a účinné prostředky zabraňující dalšímu používání zneužívajících ujednání ve smlouvách, které uzavírají prodávající nebo poskytovatelé se spotřebiteli.“

10 Článek 8 uvedené směrnice zní:

„Členské státy mohou přijmout nebo ponechat v platnosti přísnější ustanovení slučitelná se Smlouvou v oblasti působnosti této směrnice, aby zajistily nejvyšší stupeň ochrany spotřebitele.“

Španělské právo

Královské nařízení č. 1426/1989

11 Pravidlo 6.a přílohy II Real Decreto 1426/1989 por el que se aprueba el arancel de los notarios (královské nařízení č. 1426/1989, kterým se schvaluje notářský tarif) ze dne 17. listopadu 1989 (BOE č. 285 ze dne 28. listopadu 1989, s. 37169), ve znění účinném v době rozhodné z hlediska skutkového stavu v původním řízení, stanoví:

„[Povinnost uhradit poplatek] má ten, kdo žádá o provedení notářského úkonu nebo poskytnutí služby notářem, a případně ti, kdo mají podle hmotněprávních a daňových předpisů právní zájem [...]“

Královské nařízení č. 1427/1989

12 Osmé pravidlo přílohy II Real Decreto 1427/1989 por el que se aprueba el arancel de los registradores de la propiedad (královské nařízení č. 1427/1989, kterým se schvaluje sazebník poplatků katastru nemovitostí) ze dne 17. listopadu 1989 (BOE č. 285 ze dne 28. listopadu 1989, s. 37171), ve znění účinném v době rozhodné z hlediska skutkového stavu v původním řízení, ukládá povinnost [úhrady poplatku katastru nemovitostí] „tomu nebo těm v jehož/jejichž prospěch je právo bezprostředně zapsáno, přičemž úhradu poplatku lze požadovat rovněž po [...] osobě, která požádala o dotyčnou službu, nebo po osobě, v jejíž prospěch byl proveden zápis práva nebo bylo požádáno o výpis.“

LCGC

13 Článek 7 Ley 7/1998 sobre condiciones generales de la contratación (zákon č. 7/1998 o všeobecných smluvních podmínkách) ze dne 13. dubna 1998 (BOE č. 89 ze dne 14. dubna 1998, s. 12304) ve znění účinném k datu podpisu smluv dotčených v původních řízeních (dále jen „LCGC“) stanoví:

„Smlouva nesmí obsahovat:

a) všeobecné podmínky, s nimiž se spotřebitel ve skutečnosti neměl příležitost plně seznámit před uzavřením smlouvy nebo které případně nebyly podepsány v souladu s článkem 5;

b) nečitelné, nejednoznačné, nejasné a nesrozumitelné podmínky, s výjimkou nesrozumitelných podmínek, s kterými strana, jež přistoupila k adhezni smlouvě, výslovně písemně souhlasila a které jsou v souladu se zvláštní právní úpravou týkající se transparentnosti smluvních ujednání v této oblasti.“

14 Článek 8 LCGC stanoví:

„1. Všeobecné podmínky, které jsou k újmě strany, která přistupuje k adhezni smlouvě, v rozporu s ustanoveními tohoto zákona nebo jakýmkoli jiným kogentním nebo zákaz stanovícím pravidlem, jsou absolutně neplatné, ledaže by tyto normy sankcionovaly jejich porušení jinak.

2. Zejména jsou neplatné zneužívající všeobecné podmínky ve spotřebitelských smlouvách [...]“

Královské legislativní nařízení 6/2000

15 Článek 40 Real Decreto-Ley 6/2000 de Medidas Urgentes de Intensificación de la Competencia en Mercados de Bienes y Servicios (královské legislativní nařízení 6/2000 o naléhavých opatřeních k posílení hospodářské soutěže na trzích se zbožím a službami) ze dne 23. června 2000 (BOE č. 151 ze dne 24. června 2000, s. 22440), ve znění účinném ke dni podpisu smluv dotčených v původním řízení, stanoví:

„Úvěrové a jiné finanční instituce výslovně uvádějí [...] právo úvěrovaného určit na základě společné dohody s úvěrujícím osobu nebo entitu, která provede odhad ceny nemovitosti zatížené zástavním právem [...]“

Královské legislativní nařízení 1/2007

16 Real Decreto Legislativo 1/2007 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias (královské legislativní nařízení č. 1/2007, kterým se schvaluje konsolidované znění obecného zákona o ochraně spotřebitele) ze dne 16. listopadu 2007 (BOE č. 287 ze dne 30. listopadu 2007, s. 49181), v článku 8, nadepsaném „Základní práva spotřebitelů“, stanoví:

„Základními právy spotřebitelů jsou:

[...]

b) ochrana jejich oprávněných hospodářských a sociálních zájmů, zvláště před nekalými obchodními praktikami a vkládáním zneužívajících ujednání do smluv.

[...]

d) správné informace o jednotlivých výrobcích a službách, jakož i vzdělávání a osvěta zprostředkovávající znalosti o jejich náležitém používání, spotřebě nebo požívání [...]“

17 Článek 60 královského legislativního nařízení 1/2007, nadepsaný „Informace před uzavřením smlouvy“, stanoví:

„1. Dříve, než je spotřebitel vázán smlouvou nebo odpovídající nabídkou, poskytne mu prodávající nebo poskytovatel jasným a srozumitelným jazykem relevantní, správné a dostatečné informace, nejsou-li zjevné z okolností, o základních charakteristikách smlouvy, zejména o jejích právních a finančních podmínkách.

2. Relevantní jsou informační povinnosti ve vztahu k výrobkům nebo službám stanovené v tomto nebo kterémkoli jiném příslušném právním předpise, jakož i ve vztahu:

a) k hlavním vlastnostem výrobků nebo služeb v rozsahu přiměřeném použitému komunikačnímu nosiči a výrobkům nebo službám;

[...]

c) k ceně včetně všech daní a poplatků. Pokud z povahy výrobku nebo služby vyplývá, že cenu nelze rozumně stanovit předem, ke způsobu, jakým je cena vypočtena, jakož i případně informace k veškerým dalším poplatkům za dopravu, dodání nebo poštovné, nebo pokud tyto poplatky nelze rozumně stanovit předem, ke skutečnosti, že tyto poplatky mohou být spotřebiteli účtovány;

Každá informace poskytnutá spotřebiteli o ceně výrobků nebo služeb včetně reklamy musí uvádět celkovou cenu, ze které budou případně vyčleněny příslušné přírázky či slevy, náklady, které nese spotřebitel a další výdaje za doplňkové služby, financování, použití jednotlivých platebních prostředků či jiné obdobné platební podmínky [...]"

18 Článek 80 královského legislativního nařízení 1/2007, nadepsaný „Požadavky na ujednání, která nebyla sjednána individuálně“, stanoví:

„1. Pokud se ve smlouvách uzavřených se spotřebiteli použijí ujednání, která nejsou individuálně sjednána, [...] musí tato ujednání splňovat následující požadavky:

a) znění musí být přesné, jasné a jednoduché a musí být možné jej bezprostředně pochopit [...];

b) přístupnost a srozumitelnost, aby se spotřebitel mohl před uzavřením smlouvy obeznámit s jejich existencí a obsahem. [...]

c) dobrá víra a spravedlivá rovnováha v právech a povinnostech stran, což v každém případě vylučuje používání zneužívajících ujednání [...]"

19 Článek 82 královského legislativního nařízení 1/2007, nadepsaný „Pojem zneužívající ujednání“, stanoví:

„1. Za zneužívající se považují všechna ujednání, která nebyla individuálně sjednána, jakož i veškeré praktiky, které nevyplývají z výslovné dohody a v rozporu s požadavkem dobré víry způsobují významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran vyplývajících z dané smlouvy v neprospěch spotřebitele.

2. [...] Jestliže prodávající nebo poskytovatel tvrdí, že určité ujednání bylo individuálně sjednáno, musí toto tvrzení prokázat.

3. Zneužívající povaha smluvního ujednání se posuzuje s ohledem na povahu výrobků nebo služeb, které jsou předmětem smlouvy, a s ohledem na všechny okolnosti, které provázely uzavření smlouvy, a na všechna další ujednání smlouvy nebo jiné smlouvy, na kterých závisí. [...]"

20 Článek 83 královského legislativního nařízení 1/2007, nadepsaný „Neplatnost zneužívajících ujednání a další trvání smlouvy“, stanoví:

„Zneužívající ujednání jsou absolutně neplatná a považují se za nesjednaná. Pro tyto účely soud po vyslechnutí účastníků řízení prohlásí neplatnost zneužívajících ujednání obsažených ve smlouvě, která je však pro smluvní strany nadále závazná za stejných podmínek, pokud může existovat bez uvedených ujednání.“

- 21 Článek 87 královského legislativního nařízení 1/2007, nadepsaný „Ujednání, která jsou zneužívající z důvodu nedostatečné reciprocity“, v odstavci 5 stanoví:

„Za zneužívající se považují ujednání, která mají v rozporu s požadavkem dobré víry a v neprospěch spotřebitele za následek nedostatečnou reciprocitu smlouvy, a to zejména:

[...]

5. [...] jakékoli další ustanovení, které stanoví závazek platit za výrobky, které nebyly skutečně spotřebovány, nebo služby, které nebyly skutečně čerpány [...]"

- 22 Článek 89 královského legislativního nařízení 1/2007, nadepsaný „Zneužívající ujednání, která mají vliv na uzavření a plnění smlouvy“, stanoví:

„Za zneužívající ujednání se v každém případě považuje:

[...]

4. dodání nebo poskytnutí nevyžádaných dodatečných nebo doplňkových výrobků a služeb spotřebiteli;

5. zvýšení ceny za doplňkové služby [...], která neodpovídají poskytnutí dalších služeb, které mohou být přijaty či odmítnuty [...]"

Zákon 2/2009

- 23 Ley 2/2009, por la que se regula la contratación con los consumidores de préstamos o créditos hipotecarios y de servicios de intermediación para la celebración de contratos de préstamo o crédito (zákon č. 2/2009, kterým se upravuje uzavírání spotřebitelských smluv o hypotečním úvěru a o zprostředkovatelských službách v oblasti uzavírání smluv o úvěru) ze dne 31. března 2009 (BOE č. 79 ze dne 1. dubna 2009, s. 30843), stanoví v čl. 5 odst. 1, nadepsaném „Povinnosti týkající se transparentnosti cen“:

„Podniky volně stanovují sazby poplatků, podmínky a náklady, které mohou být přeneseny na spotřebitele, aniž podléhají jiným omezením, než která jsou uvedena v tomto zákoně, [...] jakož i v [královském legislativním nařízení č. 1/2007].

V sazebnících poplatků nebo náhrad a nákladů, které lze požadovat, včetně poradenských činností, musí být uvedeny předpoklady jejich uložení a případně periodicita jejich ukládání. Poplatky nebo náhrady či náklady účtované zákazníkovi musí odpovídat skutečně poskytnutým službám nebo vynaloženým nákladům. Za služby, které zákazník výslovně neakceptoval nebo nepožadoval, nelze účtovat žádné poplatky nebo náklady.“

LEC

- 24 Článek 394 Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil (zákon 1/2000 o občanském soudním řádu) ze dne 7. ledna 2000 (BOE č. 7 ze dne 8. ledna 2000, s. 575), ve znění účinném ke dni podpisu smluv dotčených v původním řízení (dále jen „LEC“), stanoví

„1. V deklaratorních řízeních nese náklady řízení v prvním stupni účastník řízení, jehož veškerá návrhová žádání byla zamítnuta, s výjimkou případu, kdy soud řádně odůvodní, že věc vyvolala po skutkové nebo právní stránce vážné pochybnosti.

2. V případě částečného vyhovění návrhovým žádáním nebo jejich částečného zamítnutí ponese každý účastník řízení vlastní náklady spojené s řízením a nahradí polovinu společných nákladů, s výjimkou oprávněného důvodu uložit jednomu z účastníků řízení náhradu nákladů v případě zneužití procesního práva.

[...]

Občanský zákoník

25 Článek 1303 Código Civil (občanský zákoník) zní takto:

„Nestanoví-li následující články jinak, v případě určení neplatnosti určitého závazku si smluvní strany vzájemně vrátí dosud poskytnutá plnění, která byla předmětem smlouvy, spolu s jejich plody, a cenu včetně úroků.“

26 Ustanovení čl. 1964 odst. 2 občanského zákoníku stanoví:

„Osobní žaloby nepodléhající zvláštní lhůtě se promlčují ve lhůtě pěti let ode dne vzniku nároku na plnění závazku. V případě závazků opakovaně konat nebo nekonat počíná lhůta běžet při každém porušení těchto závazků.“

27 Článek 1969 občanského zákoníku stanoví:

„Nestanoví-li zvláštní předpis jinak, promlčecí lhůta u všech typů žalob běží ode dne, kdy mohou být podány.“

Vyhláška o úrokových sazbách, pravidlech pro jednání, informování zákazníků a reklamě úvěrových institucí

28 Kapitola 1 Orden sobre tipos de interés y comisiones, normas de actuación, información a clientes y publicidad de las Entidades de crédito (vyhláška o úrokových sazbách, pravidlech pro jednání, informování zákazníků a reklamě úvěrových institucí) ze dne 12. prosince 1989 (BOE č. 303 ze dne 19. prosince 1989, s. 39289), ve znění účinném ke dni podpisu smluv dotčených v původním řízení, zní takto:

„Zapáté. Úvěrové instituce určují volně poplatky vybírané za jimi poskytovaná plnění nebo služby.

[...]

Za služby, které zákazník výslovně neakceptoval nebo nepožadoval, nelze účtovat zákazníkovi žádné provize nebo poplatky. Provize nebo poplatky účtované zákazníkovi musí odpovídat skutečně poskytnutým službám nebo vynaloženým nákladům.“

Spory v původních řízeních a předběžné otázky

Věc C-224/19

29 Dne 16. května 2000 uzavřel CY s finanční institucí Caixabank před notářem smlouvu o hypotečním úvěru na částku 81 136,63 eura, která stanovila také platbu pohyblivých úroků.

- 30 Čtvrté ujednání téže smlouvy vyžaduje, aby úvěrovaný zaplatil „poplatek za poskytnutí úvěru“. Toto ujednání stanoví:

„Úvěrovaný hradí ve prospěch [Caixabank] následující poplatky:

A) Poplatek za poskytnutí úvěru z celkového úvěrového limitu se hradí jednorázově při [uzavření] tohoto aktu: jedno procento, tedy částka sto třicet pět tisíc španělských peset (135 000), které odpovídají částce 811,37 eura.“

- 31 Páté smluvní ujednání uvedené smlouvy ukládá úvěrovanému povinnost uhradit veškeré náklady na zřízení a zrušení zástavního práva. Toto ujednání zní takto:

„Úvěrovaná strana nese náklady na odhad ceny nemovitosti zatížené zástavním právem[;] všechny ostatní poplatky a daně vyplývající z tohoto notářského zápisu, aktů a smluv, které jsou v něm formalizovány, jakož i ze zápisu zástavního práva do Registro de la Propiedad (katastr nemovitosti)[;] veškeré ostatní poplatky a daně vyplývající z notářského sepsání všech aktů, které budou nezbytné k tomu, aby byly tento dokument a dokument konstatující zánik jeho účinků zapsány do katastru nemovitostí, včetně všech ostatních poplatků a daní plynoucích z kvitancí potvrzujících celkové či částečné uhrazení částek úvěru, jakož i odměny advokáta a procesního zástupce v případě soudního řízení o vymáhání pohledávky, i když jejich účast není povinná.“

- 32 Dne 22. března 2018 podal CY žalobu k Juzgado de Primera Instancia n.º17 de Palma de Mallorca (soud prvního stupně č. 17 v Palmě de Mallorca, Španělsko), kterou se na základě právních předpisů o ochraně spotřebitele domáhal určení neplatnosti čtvrtého a pátého ujednání dotčené smlouvy (dále jen „sporná ujednání“) z důvodu jejich zneužívající povahy, jakož i vrácení všech částek, které na základě těchto ujednání zaplatil. Caixabank tvrdila, že sporná ujednání jsou plně platná. V rámci tohoto řízení považoval CY za nezbytné, aby vnitrostátní soud položil Soudnímu dvoru předběžné otázky týkající se uvedených sporných ujednání.

- 33 Pokud jde o ujednání o nákladech souvisejících se zástavním právem, předkládající soud zdůrazňuje, že převážná část španělské judikatury považuje tento typ ujednání za zneužívající, a tedy za neplatná. Poznává však, že ohledně účinků této neplatnosti dospěly španělské soudy k odlišným a rozporným rozhodnutím, která spotřebitele a finanční instituce uvádí do situace právní nejistoty. V této souvislosti uvedený soud popisuje několik případů v judikatuře, které považuje za „zmírňující“ restituční účinky určení neplatnosti, a klade si otázku, zda jsou slučitelné s čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 vykládaném ve spojení s jejím čl. 7 odst. 1.

- 34 Stran ujednání týkajícího se poplatku za poskytnutí úvěru Juzgado de Primera Instancia n.º17 de Palma de Mallorca (soud prvního stupně č. 17 v Palmě de Mallorca) poukazuje na konsensus provinčních soudů ohledně jeho zneužívající povahy a neplatnosti, jelikož takový poplatek neodpovídá žádné skutečné službě nebo skutečným nákladům. Tribunal Supremo (Nejvyšší soud, Španělsko) však v nedávné době s tímto směrem judikatury nesouhlasil, jelikož konstatoval, že poplatek za poskytnutí úvěru, jakožto součást hlavního předmětu smlouvy o úvěru, musí být vyloučen z přezkumu jeho zneužívající povahy podle čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13. Předkládající soud má pochybnosti o opodstatněnosti těchto úvah Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) a táže se rovněž, zda má na odpověď na tuto otázku vliv skutečnost, že Španělské království neprovedlo uvedený článek 4 směrnice 93/13 do španělského práva, aby zajistilo vyšší úroveň ochrany spotřebitele v souladu s článkem 8 této směrnice.

35 Za těchto podmínek se Juzgado de Primera Instancia no 17 de Palma de Mallorca (soud prvního stupně č. 17 v Palmě de Mallorca, Španělsko) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

- „1) Lze vzhledem k čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 po určení neplatnosti ujednání, podle kterého veškeré výdaje za zřízení, novaci nebo zrušení hypotečního úvěru nese úvěrováný, z důvodu jeho zneužívající povahy moderovat restituční účinky tohoto určení neplatnosti?
- 2) Lze vzhledem k čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 považovat vnitrostátní judikaturu, podle níž se po určení neplatnosti ujednání, podle kterého veškeré výdaje za zřízení, novaci nebo zrušení hypotečního úvěru nese úvěrováný, rozdělí výdaje za notářské úkony a za poradenské služby rovným dílem mezi úvěrujícího a úvěrovaného, za soudní moderaci určené neplatnosti zneužívajícího ujednání, a je proto taková judikatura v rozporu se zásadou upravenou v tomto článku, podle níž zneužívající ujednání nejsou pro spotřebitele závazná?
- 3) Je vzhledem k čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 vnitrostátní judikatura, podle níž po určení neplatnosti ujednání, podle kterého veškeré výdaje za zřízení, novaci nebo zrušení hypotečního úvěru nese úvěrováný, musí být úvěrovanému uloženo i zaplacení výdajů za odhad ceny nemovitosti a daně, již podléhá zřízení zástavního práva k nemovitosti, vyplývajících ze smlouvy o úvěru, porušením zásady nezávaznosti zneužívajícího ujednání prohlášeného za neplatné pro spotřebitele a je uložení povinnosti úvěrovanému prokázat, že mu nebylo umožněno předložit svůj vlastní odhad ceny nemovitosti, v rozporu s čl. 3 odst. 2 směrnice 93/13?
- 4) Je vzhledem k čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 v rozporu [s touto směrnicí] vnitrostátní judikatura, podle níž po určení neplatnosti ujednání, podle kterého veškeré výdaje za zřízení, novaci nebo zrušení hypotečního úvěru nese úvěrováný, může [toto ujednání] nadále vyvolávat účinky vůči úvěrovanému, když provádí pozměňující novace nebo ruší zástavní právo k nemovitosti, v tom smyslu, že musí nadále hradit výdaje vzniklé v důsledku takové změny nebo takového zrušení zástavního práva k nemovitosti, a představuje uložení těchto výdajů úvěrovanému porušení zásady, podle které je zneužívající ujednání prohlášené za neplatné pro spotřebitele nezávazné?
- 5) Je vzhledem k čl. 6 odst. 1 [směrnice 93/13,] ve spojení s čl. 7 odst. 1 [této směrnice] vnitrostátní judikatura, jež částečně vylučuje restituční účinky určení neplatnosti – z důvodu zneužívající povahy – ujednání, podle kterého veškeré výdaje za zřízení, novaci nebo zrušení hypotečního úvěru nese úvěrováný, v rozporu s odrazujícím účinkem vůči prodávajícím nebo poskytovatelům stanoveným v čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13?
- 6) Může zásada zákazu moderace ujednání prohlášených za neplatná, formulovaná v judikatuře Soudního dvora, a zásada upravená v článku 6 směrnice 93/13, podle které zneužívající ujednání nejsou závazná pro spotřebitele, bránit vnitrostátní judikatuře, která s odůvodněním, že je to v zájmu úvěrovaného, moderuje restituční účinky určené neplatnosti ujednání, podle kterého veškeré výdaje za zřízení, novaci nebo zrušení hypotečního úvěru nese úvěrováný?
- 7) Může vnitrostátní judikatura, podle které ujednání nazvané ‚poplatek za poskytnutí úvěru‘ u přezkumu transparentnosti automaticky obstává, představovat vzhledem k čl. 3 odst. 1 a 2 směrnice 93/13 porušení zásady obrácení důkazního břemene stanovené v čl. 3 odst. 2 směrnice 93/13, protože prodávající nebo poskytovatel nemusí prokazovat, že předem poskytl informace týkající se tohoto ujednání, ani to, že bylo individuálně sjednáno?
- 8) Je v rozporu s článkem 3 směrnice 93/13 a s judikaturou Soudního dvora Evropské unie vnitrostátní judikatura, podle níž spotřebitel musí sám vědět, že účtování poplatku za poskytnutí úvěru je obvyklou praxí finančních institucí? Není tedy nezbytné, aby úvěrující jakkoli prokazoval, že ujednání bylo individuálně sjednáno, nebo musí úvěrující naopak v každém případě prokázat, že individuálně sjednáno bylo?

- 9) Je vzhledem k článkům 3 a 4 směrnice 93/13 a k judikatuře Soudního dvora Evropské unie s touto směrnicí v rozporu vnitrostátní judikatura, podle které ujednání nazvané ‚poplatek za poskytnutí úvěru‘ nelze z důvodu zákazu stanoveného v čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13 posuzovat z hlediska jeho zneužívající povahy, neboť se týká vymezení hlavního předmětu smlouvy, nebo je naopak třeba mít za to, že tento poplatek za poskytnutí úvěru není součástí smluvní ceny, nýbrž doplňkovou odměnou, takže vnitrostátní soud musí mít možnost provést přezkum transparentnosti nebo obsahu ujednání, aby určil jeho zneužívající povahu podle vnitrostátního práva?
- 10) Brání článek 8 směrnice 93/13 v situaci, kdy je ujednání nazvané ‚poplatek za poskytnutí úvěru‘ považováno za součást hlavního předmětu smlouvy o úvěru, a vzhledem k čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13 (který LCGC neprovedl do španělského právního řádu), tomu, aby španělská judikatura odkazovala na uvedený čl. 4 odst. 2 a použila jej, když toto ustanovení nebylo provedeno do španělského právního řádu z vůle zákonodárce, jenž usiloval o úplnou ochranu v souvislosti se všemi ujednáními, která prodávající nebo poskytovatel může vložit do spotřebitelské smlouvy (včetně ujednání týkajících se hlavního předmětu smlouvy), a to i tehdy, pokud byla sepsána jasným a srozumitelným jazykem?
- 11) Způsobuje vzhledem k čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13 ujednání nazvané ‚poplatek za poskytnutí úvěru‘ v případě, kdy nebylo individuálně sjednáno a finanční instituce neprokáže, že odpovídá skutečně poskytnutým službám a výdajům, které vynaložila, významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran smlouvy, takže jej vnitrostátní soud musí prohlásit za neplatný?
- 12) Musí vzhledem k čl. 6 odst. 1 [směrnice 93/13], ve spojení s [jejím] čl. 7 odst. 1 být náhrada nákladů řízení, ve kterém spotřebitel navrhuje určení neplatnosti zneužívajících ujednání obsažených ve smlouvě uzavřené s prodávajícím nebo poskytovatelem a ve kterém soudy určí jejich neplatnost z důvodu jejich zneužívající povahy, uložena prodávajícímu nebo poskytovateli v důsledku zásady nezávaznosti a zásady odrazujícího účinku na prodávajícího nebo poskytovatele, když vnitrostátní soud těmto návrhům na určení neplatnosti vyhoví, a to bez ohledu na skutečné vrácení peněžitých částek, které bylo rozsudkem uloženo, navíc s přihlédnutím k tomu, že primárním návrhovým žádáním je určení neplatnosti ujednání a že vrácení peněžitých částek je jen akcesorickým návrhovým žádáním vyplývajícím z primárního?
- 13) Mohou být vzhledem k zásadě, podle níž zneužívající ujednání nezavazují spotřebitele, a k zásadě odrazujícího účinku zakotvených ve směrnici 93/13 (čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1) restituční účinky vyplývající z určení neplatnosti – z důvodu zneužívající povahy – ujednání obsaženého ve smlouvě uzavřené mezi spotřebitelem a prodávajícím nebo poskytovatelem časově omezeny tím, že bude vyhověno námitce promlčení žaloby na vrácení peněžité částky, i když právo podat žalobu na absolutní neplatnost, která by vedla k určení zneužívající povahy ujednání, je podle vnitrostátních právních předpisů nepromlčitelné?“

Věc C-259/19

- 36 Dne 1. července 2011 uzavřeli LG a PK s finanční institucí Banco Bilbao Vizcaya Argentaria smlouvu o hypotečním úvěru, která obsahovala ujednání, v němž je podle údajů předkládajícího soudu stanoveno, že veškeré náklady na sepsání notářského zápisu o zřízení a zrušení zástavního práva musí nést úvěrovaný.
- 37 Žalobci v původním řízení podali k Juzgado de Primera Instancia e Instrucción de Ceuta (soud prvního stupně a soud příslušný k vyšetřování v Ceutě, Španělsko) žalobu na určení neplatnosti uvedeného ujednání z důvodu jeho zneužívající povahy.

38 Vzhledem k tomu, že důvody jsou v podstatě obdobné důvodům žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce ve věci C-224/19, rozhodl se Juzgado de Primera Instancia e Instrucción de Ceuta (soud prvního stupně a soud příslušný k vyšetřování v Ceutě) přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

- „1) Je za účelem zajištění ochrany spotřebitelů a dodržení unijní judikatury vydané ohledně této ochrany v souladu s unijním právem, směrnicí 93/13 [...], a zvláště s čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 této směrnice skutečnost, že Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) vytyčil ve svých rozsudcích č. 44 až 49 ze dne 23. ledna 2019 jako jednoznačné kritérium, že ve smlouvách o hypotečním úvěru uzavřených se spotřebiteli je zneužívající to ujednání, které nebylo individuálně sjednáno a které stanoví, že veškeré náklady na právní jednání související se zřízením hypotečního úvěru musí nést úvěrovaný, přičemž jednotlivé náklady, na které se vztahuje uvedené zneužívající ujednání, jež bylo prohlášeno za neplatné, jsou rozděleny mezi bankovní subjekt, který toto ujednání používá, a spotřebitele, jenž je úvěrovaným, s cílem omezit vrácení bezdůvodně zaplacených částek na základě vnitrostátních právních předpisů?
- 2) Je za účelem zajištění ochrany spotřebitelů a dodržení unijní judikatury vydané ohledně této ochrany v souladu s unijním právem, směrnicí 93/13, a zvláště s čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 této směrnice výklad Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) podaný ohledně ujednání, které bylo prohlášeno za neplatné z důvodu jeho zneužívajícího charakteru, v tom smyslu, že nahradí toto ujednání, pokud zrušení tohoto ujednání a účinky tohoto zrušení nemají vliv na další existenci úvěrové smlouvy zajištěné zástavním právem na nemovitosti?“

K předběžným otázkám

K přípustnosti

K přípustnosti druhé až čtvrté otázky ve věci C-224/19

- 39 Španělská vláda vznáší námitku nedostatku pravomoci Soudního dvora k rozhodnutí o druhé až čtvrté předběžné otázce ve věci C-224/19 z důvodu, že se týkají otázky, kdo má zaplatit určité poplatky podle platných vnitrostátních právních předpisů, což je otázka výkladu a použití vnitrostátního práva, která je jako taková podle ustálené judikatury vyloučena z posuzovací pravomoci Soudního dvora (rozsudek ze dne 21. října 2010, Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, bod 22).
- 40 V tomto ohledu je třeba zdůraznit, že podle této judikatury musí Soudní dvůr v rámci posouzení žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce zohlednit skutkový a právní kontext, do něhož jsou předběžné otázky zasazeny, který vyplývá z předkládacího rozhodnutí. Soudní dvůr tedy nemá pravomoc rozhodovat o otázce, zda je výklad vnitrostátních norem podaný předkládajícím soudem správný.
- 41 Týkají-li se naopak položené otázky výkladu unijního práva, je Soudní dvůr v zásadě povinen rozhodnout (rozsudek ze dne 21. října 2010, Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, bod 21 a citovaná judikatura).
- 42 Z druhé až čtvrté otázky je přitom zjevné, že Soudní dvůr má podat výklad čl. 3 odst. 2 a čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13. Konkrétně se uvedený soud táže, zda tato ustanovení musí být vykládána v tom smyslu, že brání konkrétní vnitrostátní judikatuře. Z toho vyplývá, že se od Soudního dvora vůbec nežadá, aby vyložil vnitrostátní právo.
- 43 Z výše uvedeného vyplývá, že druhá až čtvrtá otázka ve věci C-224/19 jsou přípustné.

K přípustnosti dvanácté otázky ve věci C-224/19

- 44 CaixaBank zpochybňuje přípustnost dvanácté otázky položené ve věci C-224/19, jakož i pravomoc Soudního dvora na ni odpovědět, a v této souvislosti tvrdí, že předkládající soud neposkytl poznatky užitečné pro zodpovězení této otázky, a sice vnitrostátní pravidla upravující uložení nákladů řízení a rozsah, v němž tato pravidla mohou zasahovat do práv spotřebitelů zaručených směrnicí 93/13, a dále že vnitrostátní pravidla upravující náklady řízení spadají do pravomoci členských států.
- 45 Předkládající soud sice neodkázal na ustanovení španělského práva, které upravuje rozdělení nákladů ve věci v původním řízení, avšak španělská vláda v písemném vyjádření uvedla, že se jedná o článek 394 LEC, jehož znění poskytla, takže Soudní dvůr má k dispozici poznatky nezbytné pro rozhodnutí o dvanácté otázce ve věci C-224/19. Dále vzhledem k tomu, že podstatou této otázky není výklad nebo použití článku 394 LEC, ale otázka, zda čl. 6 odst. 1 nebo čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 musí být vykládány v tom smyslu, že za okolností sporu v původním řízení ve věci C-224/19 brání použití takového ustanovení, jako je článek 394 LEC, má Soudní dvůr pravomoc na ni odpovědět.

K věci samé

- 46 Úvodem je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury Soudního dvora platí, že v rámci postupu spolupráce mezi vnitrostátními soudy a Soudním dvorem zavedeného článkem 267 SFEU je na Soudním dvoru, aby poskytl vnitrostátnímu soudu užitečnou odpověď, která mu umožní rozhodnout spor, jenž mu byl předložen. Z tohoto hlediska musí Soudní dvůr případně přeformulovat otázky, které jsou mu položeny (rozsudek ze dne 7. srpna 2018, Smith, C-122/17, EU:C:2018:631, bod 34).
- 47 Kromě toho okolnost, že vnitrostátní soud formuloval žádost o rozhodnutí o předběžné otázce po formální stránce tak, že odkázal na určitá ustanovení unijního práva, nebrání tomu, aby Soudní dvůr tomuto soudu poskytl všechny prvky výkladu, které mohou být pro rozsouzení věci, jež mu byla předložena, užitečné, ať již na ně posledně uvedený ve svých otázkách odkázal, či nikoli. V tomto ohledu přísluší Soudnímu dvoru, aby ze všech poznatků předložených vnitrostátním soudem, zejména z odůvodnění předkládacího rozhodnutí, vylákal ty prvky unijního práva, které je s přihlédnutím k předmětu sporu třeba vyložit (rozsudek ze dne 29. září 2016, Essent Belgium, C-492/14, EU:C:2016:732, bod 43 a citovaná judikatura).
- 48 Všech patnáct předběžných otázek položených v obou spojených věcech je třeba rozdělit do pěti částí, a to první, která se týká ujednání o nákladech na zřízení a zrušení zástavního práva k nemovitosti, druhá týkající se ujednání ukládajícího poplatek za poskytnutí úvěru, třetí, ve které se jedná o případnou významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran vyplývající z takového ujednání, čtvrtá, která se vztahuje na omezení časových účinků určení neplatnosti zneužívajícího ujednání a pátá týkající se vnitrostátního režimu rozdělení nákladů řízení o žalobách na prohlášení neplatnosti zneužívajících ujednání.

K první až šesté otázce ve věci C-224/19 a oběma otázkám ve věci C-259/19 týkajícím se účinků neplatnosti ujednání, které upravuje náklady na zřízení a zrušení zástavního práva k nemovitosti

- 49 Podstatou těchto otázek předkládajících soudů je, zda čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 musí být vykládány v tom smyslu, že brání tomu, aby vnitrostátní soud v případě neplatnosti zneužívajícího smluvního ujednání, které ukládá spotřebiteli úhradu veškerých nákladů na zřízení a zrušení zástavního práva k nemovitosti, odmítl nařídit, aby spotřebiteli byly vráceny částky, které na základě uvedeného ujednání zaplatil.

- 50 V tomto ohledu je nutno uvést, že jakmile je určité ujednání prohlášeno za zneužívající, a tedy neplatné, má vnitrostátní soud na základě ustálené judikatury povinnost v souladu s čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 toto ujednání nepoužít, aby již vůči spotřebiteli nevyvolávalo závazné účinky, vyjma případu, kdy s tím spotřebitel nesouhlasí (viz zejména rozsudky ze dne 14. června 2012, Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, bod 65, jakož i ze dne 26. března 2019, Abanca Corporación Bancaria a Bankia, C-70/17 a C-179/17, EU:C:2019:250, bod 52, jakož i citovaná judikatura).
- 51 Z toho vyplývá, že vnitrostátní soud nemůže být oprávněn měnit obsah zneužívajících ujednání, jinak by přispíval k odstranění odrazujícího účinku pro prodávající a poskytovatele tkvícího v tom, že se taková zneužívající ujednání vůči spotřebiteli jednoduše neuplatní (rozsudek ze dne 21. prosince 2016, Gutiérrez Naranjo a další, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, bod 60).
- 52 Smluvní ujednání, které je prohlášeno za zneužívající, musí být tedy v zásadě považováno za ujednání, které nikdy neexistovalo, takže nemůže mít účinky vůči spotřebiteli. Důsledkem soudního rozhodnutí o zneužívající povaze takového ujednání musí být tedy v zásadě obnovení právní a faktické situace spotřebitele, ve které by se nacházel, kdyby uvedené zneužívající ujednání nebylo sjednáno (rozsudek ze dne 21. prosince 2016, Gutiérrez Naranjo a další, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, bod 61).
- 53 Soudní dvůr již konstatoval, že vnitrostátní soud musí vyvodit veškeré důsledky, které podle vnitrostátního práva vyplývají z konstatování zneužívající povahy dotčeného ustanovení, aby se ujistil, že toto ustanovení není pro spotřebitele závazné (rozsudek ze dne 30. května 2013, Asbeek Brusse a de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, bod 49). Konkrétně povinnost vnitrostátního soudu neaplikovat zneužívající smluvní ujednání, které ukládá uhrazení částek, jež se ukázaly jako bezdůvodné, s sebou v zásadě nese odpovídající restituční účinek vztahující se k těmto částkám (rozsudek ze dne 21. prosince 2016, Gutiérrez Naranjo a další, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, bod 62).
- 54 Po tomto připomenutí je třeba rovněž uvést, že skutečnost, že smluvní ujednání prohlášené soudem za zneužívající, se považuje za ujednání, které nikdy neexistovalo, může odůvodnit použití případných ustanovení vnitrostátního práva, která upravují rozdělení nákladů na zřízení a zrušení zástavního práva k nemovitosti v případě neexistence dohody mezi stranami. Pokud přitom tato ustanovení stanoví, že úvěrováný nese veškeré tyto náklady či jejich část, nebrání čl. 6 odst. 1 ani čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 tomu, aby bylo odmítnuto vrácení části uvedených nákladů spotřebiteli, které musí sám nést.
- 55 S ohledem na všechny výše uvedené úvahy je třeba na první až šestou otázku ve věci C-224/19 a na obě otázky ve věci C-259/19 odpovědět tak, že čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 musí být vykládány v tom smyslu, že brání tomu, aby vnitrostátní soud v případě neplatnosti zneužívajícího smluvního ujednání, které ukládá spotřebiteli úhradu veškerých nákladů na zřízení a zrušení zástavního práva k nemovitosti, odmítl nařídít, aby spotřebiteli byly vráceny částky, které na základě tohoto ujednání zaplatil, ledaže ustanovení vnitrostátního práva, která by se použila namísto uvedeného ujednání, ukládají spotřebiteli povinnost uhradit veškeré tyto náklady nebo jejich část.

K sedmé až desáté otázce ve věci C-224/19, které se týkají přezkumu zneužívající povahy a transparentnosti ujednání ukládajícího úhradu poplatku za poskytnutí úvěru

- 56 Podstatou těchto otázek předkládajícího soudu je, zda článek 3, čl. 4 odst. 2 a článek 5 směrnice 93/13 musí být vykládány v tom smyslu, že brání vnitrostátní judikatuře, která vylučuje posouzení zneužívající povahy smluvního ujednání, které ukládá spotřebiteli povinnost zaplatit poplatek za poskytnutí úvěru, z důvodu, že tento poplatek je součástí ceny ve smlouvě v souladu s čl. 4 odst. 2 této směrnice, přičemž takové ujednání postačuje podle této judikatury ke splnění požadavku transparentnosti uloženého tímto posledně uvedeným ustanovením.

- 57 V projednávané věci je třeba předně poznamenat, že předkládající soud vycházel v souvislosti s položením sedmé až desáté otázky z předpokladu, že čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13 nebyl proveden do španělského právního řádu.
- 58 Za účelem odpovědi na položené otázky však není nutné vyjadřovat se k účinnému provedení čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13 do španělského právního řádu (v tomto smyslu obdobně viz rozsudek ze dne 3. března 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, bod 42).
- 59 Zprv je totiž třeba připomenout, že čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13 ve spojení s jejím článkem 8 umožňuje členským státům, aby v právním předpisu provádějícím tuto směrnici stanovily, že „posouzení zneužívající povahy“ se netýká ujednání uvedených v tomto ustanovení, pokud jsou tato ujednání sepsána jasným a srozumitelným jazykem (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 3. června 2010, Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, C-484/08, EU:C:2010:309, bod 32; ze dne 30. dubna 2014, Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, bod 41, jakož i ze dne 3. března 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, bod 45)).
- 60 Konkrétně čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13 pouze stanoví, že „posouzení zneužívající povahy smluvních ujednání se netýká vymezení hlavního předmětu smlouvy, ani přiměřenosti mezi cenou a odměnou na straně jedné a službami nebo zbožím poskytovaným jako protiplnění na straně druhé, pokud jsou tato ujednání sepsána jasným a srozumitelným jazykem“.
- 61 Ve věci v původním řízení by tedy přezkum zneužívající povahy ujednání ukládajícího spotřebiteli zaplatit poplatek za poskytnutí úvěru mohl být omezen v souladu s uvedeným čl. 4 odst. 2 pouze v případě, že by se uvedené ujednání týkalo jednoho ze dvou výše uvedených případů.
- 62 V této souvislosti Soudní dvůr rozhodl, že za smluvní ujednání spadající pod pojem „hlavní předmět smlouvy“ je třeba považovat ta ujednání, která vymezují hlavní plnění této smlouvy a jako taková ji charakterizují. Naproti tomu ujednání mající ve vztahu k ujednáním definujícím samotnou podstatu smluvního vztahu doplňkový charakter nemohou pod uvedený pojem spadat (rozsudky ze dne 20. září 2017, Andriuc a další, C-186/16, EU:C:2017:703, body 35 a 36, jakož i citovaná judikatura, a ze dne 3. října 2019, Kiss a CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, bod 32).
- 63 Je na předkládajícím soudu, aby s ohledem na povahu, obecnou systematiku a ustanovení dotýčné úvěrové smlouvy, jakož i právní a faktické souvislosti, do kterých je tato smlouva zasazena, posoudil, zda je dotýčné ujednání podstatným prvkem smlouvy o hypotečním úvěru dotčené ve věci v původním řízení (obdobně viz rozsudek ze dne 3. října 2019, Kiss a CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, bod 33, jakož i citovaná judikatura).
- 64 K poskytnutí vodítka vnitrostátnímu soudu pro jeho posouzení je užitečné upřesnit, že pro vymezení přesného rozsahu pojmů „hlavní předmět“ a „cena“ ve smyslu čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13 nemůže být určující pojem „celkové náklady úvěru pro spotřebitele“ ve smyslu čl. 3 písm. g) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS (Úř. věst. 2008, L 133, s. 66) (rozsudek ze dne 26. února 2015, Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, bod 47). Poplatek za poskytnutí úvěru nelze považovat za podstatný prvek smlouvy o hypotečním úvěru pouze z toho důvodu, že je zahrnut do celkových nákladů tohoto úvěru.
- 65 Ze znění čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13 kromě toho vyplývá, že druhá kategorie ujednání, jejichž případně zneužívající povahu nelze posuzovat, má omezený rozsah, jelikož se týká pouze přiměřenosti mezi stanovenou cenou nebo odměnou na straně jedné a službami nebo zbožím poskytovaným jako protiplnění na straně druhé, přičemž toto vyloučení lze vysvětlit tím, že neexistuje žádná klasifikační stupnice nebo právní kritérium, které by mohly přezkum takové přiměřenosti upravovat a sloužit jako vodítko. Ujednání týkající se protiplnění, které dluží spotřebitel věřiteli nebo jež má dopad na skutečnou cenu, kterou má spotřebitel zaplatit věřiteli, tudíž v zásadě nespádají do této druhé skupiny

ujednání, s výjimkou otázky, zda je výše protiplnění nebo cena, která je sjednána ve smlouvě, přiměřená službě poskytované výměnou věřitelem (rozsudek ze dne 3. října 2019, Kiss a CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, body 34 a 35, jakož i citovaná judikatura).

- 66 Zadruhé Soudní dvůr zdůraznil, že požadavek jasného a srozumitelného znění, který je uveden v článku 5 směrnice 93/13 se v každém případě použije i tehdy, když ujednání spadá do působnosti čl. 4 odst. 2 uvedené směrnice, a i když dotýčný členský stát toto ustanovení neprovedl. Tento požadavek nemůže být omezen na pouhou srozumitelnost smluvního ujednání z formálního a gramatického hlediska (rozsudek ze dne 3. března 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, bod 46).
- 67 Naopak vzhledem k tomu, že systém ochrany zavedený směrnicí 93/13 vychází z myšlenky, že se spotřebitel nachází v nerovném postavení vůči prodávajícímu nebo poskytovateli zejména z hlediska úrovně informovanosti, musí být uvedený požadavek vykládán široce, tedy tak, že vyžaduje nejen, aby dotýčné ujednání bylo pro spotřebitele srozumitelné z gramatického hlediska, ale také aby smlouva transparentně popisovala konkrétní fungování mechanismu, na něž odkazuje dotčené ujednání, jakož případně i vztah mezi tímto mechanismem a mechanismem stanoveným dalšími ujednáními, tak aby tomuto spotřebiteli byla poskytnuta možnost vyhodnotit na základě přesných a srozumitelných kritérií ekonomické důsledky, které z toho pro něj vyplývají (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 30. dubna 2014, Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, body 70 až 73; ze dne 3. října 2019, Kiss a CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, bod 37, jakož i ze dne 3. března 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, bod 43).
- 68 Otázku jasnosti a srozumitelnosti ujednání dotčeného v původním řízení musí posoudit předkládající soud s ohledem na všechny relevantní skutkové okolnosti, mezi něž patří reklama a informace poskytnuté věřitelem v rámci sjednávání úvěrové smlouvy, s přihlédnutím k míře pozornosti, kterou lze očekávat od běžně informovaného a přiměřeně pozorného a obezřetného spotřebitele (rozsudky ze dne 30. dubna 2014, Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, bod 74; ze dne 26. února 2015, Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, bod 75, jakož i ze dne 20. září 2017, Andriuc a další, C-186/16, EU:C:2017:703, body 46 a 47, jakož i ze dne 3. března 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, bod 46).
- 69 Z toho vyplývá, že čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13, jakož i její článek 5 brání judikatuře, podle které je smluvní ujednání samo o sobě považováno za transparentní, aniž je nezbytné provést takový přezkum, jako je přezkum popsáný v předchozím bodě.
- 70 Za těchto podmínek je tedy na vnitrostátním soudu, aby při zohlednění všech okolností, za nichž byla smlouva uzavřena, ověřil, zda finanční instituce sdělila spotřebiteli dostatečné informace k tomu, aby se seznámil s obsahem a fungováním ujednání, které mu ukládá zaplatit poplatek za poskytnutí úvěru, jakož i jeho úlohou v úvěrové smlouvě. Spotřebitel tak bude znát důvody pro existenci odměny odpovídající tomuto poplatku (obdobně viz rozsudek ze dne 26. února 2015, Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, bod 77) a bude moci posoudit rozsah svého závazku, a zejména celkové náklady plynoucí z uvedené smlouvy.
- 71 S ohledem na všechny výše uvedené úvahy je třeba na sedmou až desátou otázku odpovědět tak, že článek 3, čl. 4 odst. 2 a článek 5 směrnice 93/13 musí být vykládány v tom smyslu, že smluvní ujednání, která spadají pod pojem „hlavní předmět smlouvy“ je třeba chápat jako ujednání, která vymezují hlavní plnění této smlouvy a jako taková ji charakterizují. Naproti tomu ujednání mající ve vztahu k ujednáním definujícím samotnou podstatu smluvního vztahu doplňkový charakter nemohou pod tento pojem spadat. Skutečnost, že poplatek za poskytnutí úvěru je zahrnut do celkových nákladů hypotečního úvěru, nemůže být relevantní pro určení, zda je jeho podstatným plněním. V každém případě je soud členského státu povinen přezkoumat, zda je smluvní ujednání týkající se hlavního předmětu smlouvy sepsáno jasně a srozumitelně, a to bez ohledu na to, zda byl čl. 4 odst. 2 této směrnice proveden do právního řádu tohoto členského státu.

K jedenácté otázce týkající se případné významné nerovnováhy v právech a povinnostech stran vyplývající z ujednání ukládajícího úhradu poplatku za poskytnutí úvěru

- 72 Podstatou jedenácté otázky předkládajícího soudu ve věci C-224/19 je, zda čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13 musí být vykládán v tom smyslu, že ujednání obsažené ve smlouvě o úvěru uzavřené mezi spotřebitelem a finanční institucí, které ukládá spotřebiteli povinnost zaplatit poplatek za poskytnutí úvěru, vytváří v neprospěch spotřebitele významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, která vyplývá z dané smlouvy v rozporu s požadavkem poctivosti, jestliže finanční instituce neprokáže, že tento poplatek odpovídá skutečně poskytnutým službám a nákladům, které vynaložila.
- 73 V této souvislosti je třeba na úvod připomenout, že podle ustálené judikatury se příslušnost Soudního dvora vztahuje na výklad pojmu „zneužívající ujednání“ uvedeného v čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13, jakož i na kritéria, která vnitrostátní soud může nebo musí použít při přezkumu smluvního ujednání s ohledem na ustanovení této směrnice, přičemž je věcí tohoto soudu, aby s přihlédnutím k těmto kritériím rozhodl o konkrétní kvalifikaci předmětného smluvního ujednání v závislosti na okolnostech daného případu. Z toho vyplývá, že se Soudní dvůr musí omezit na to, že předkládajícímu soudu poskytne vodítka, která by posledně uvedený měl zohlednit při posuzování zneužívající povahy předmětného ujednání (rozsudek ze dne 3. října 2019, Kiss a CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, bod 47 a citovaná judikatura).
- 74 Pokud jde o otázku, zda je dodržen požadavek poctivosti ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13, je třeba konstatovat, že s ohledem na šestnáctý bod odůvodnění této směrnice musí vnitrostátní soud za tímto účelem ověřit, zda prodávající nebo poskytovatel, který jedná se spotřebitelem poctivě a spravedlivě, mohl rozumně očekávat, že by spotřebitel s takovým ujednáním souhlasil v rámci individuálního vyjednávání (rozsudek ze dne 3. října 2019, Kiss a CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, bod 50).
- 75 Stran posouzení případné významné nerovnováhy Soudní dvůr rozhodl, že může vyplývat ze samotného dostatečně závažného zásahu do právního postavení, v němž se v souladu s platnými vnitrostátními ustanoveními nachází spotřebitel jakožto strana dotčené smlouvy, ať již ve formě omezení obsahu práv, která mu podle těchto ustanovení z této smlouvy plynou, nebo překážky výkonu těchto práv anebo uložení dodatečné povinnosti, kterou vnitrostátní pravidla nestanoví (rozsudek ze dne 3. října 2019, Kiss a CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, bod 51).
- 76 Z článku 4 odst. 1 směrnice 93/13 kromě toho vyplývá, že zneužívající povaha smluvního ujednání se posuzuje s ohledem na povahu zboží nebo služeb, pro které byla smlouva uzavřena, a s ohledem na všechny okolnosti v době uzavření smlouvy, které provázely její uzavření, a na všechna ostatní ujednání smlouvy nebo jiné smlouvy, na které závisí (rozsudek ze dne 3. října 2019, Kiss a CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, bod 52).
- 77 Předkládající soud musí případnou zneužívající povahu ujednání dotčeného v původním řízení posoudit z hlediska těchto kritérií.
- 78 V tomto ohledu je třeba zohlednit skutečnost, že – jak vyplývá z informací poskytnutých předkládajícím soudem – provize nebo poplatky, které nese zákazník, musí podle zákona č. 2/2009 odpovídat skutečně poskytnutým službám nebo vynaloženým nákladům. Z toho plyne, že ujednání, na jehož základě by byl prodávající nebo poskytovatel zproštěn povinnosti prokázat splnění těchto podmínek u poplatku za poskytnutí úvěru, by mohlo, s výhradou ověření předkládajícím soudem s ohledem na všechna smluvní ujednání, nepříznivě ovlivnit právní postavení spotřebitele a vytvořit tak v jeho neprospěch významnou nerovnováhu v rozporu s požadavkem poctivosti.
- 79 S ohledem na výše uvedené úvahy je třeba na jedenáctou otázku ve věci C-224/19 odpovědět tak, že čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13 musí být vykládán v tom smyslu, že ujednání obsažené ve smlouvě o úvěru uzavřené mezi spotřebitelem a finanční institucí, které ukládá spotřebiteli povinnost zaplatit

poplatek za poskytnutí úvěru, může vytvořit v neprospěch spotřebitele významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, která vyplývá z dané smlouvy v rozporu s požadavkem poctivosti, jestliže finanční instituce neprokáže, že tento poplatek odpovídá skutečně poskytnutým službám a nákladům, které vynaložila, což musí ověřit předkládající soud.

Ke třinácté otázce ve věci C-224/19 týkající se omezení účinků určení neplatnosti zneužívajícího ujednání stanovením promlčecí lhůty

- 80 Podstatou třinácté otázky předkládajícího soudu položené ve věci C-224/19, kterou je třeba zodpovědět před dvanáctou otázkou, je, zda čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 musí být vykládány v tom smyslu, že nebrání vnitrostátní judikatuře, podle které podléhá žaloba směřující k dovolání se restitučních účinků prohlášení neplatnosti zneužívajícího smluvního ujednání promlčecí lhůtě, ačkoli žaloba na určení absolutní neplatnosti zneužívajícího smluvního ujednání je podle vnitrostátních právních předpisů nepromlčitelná.
- 81 V souvislosti s touto otázkou je třeba připomenout, že ochrana, kterou směrnice 93/13 zajišťuje spotřebitelům, brání vnitrostátní právní úpravě, která zakazuje vnitrostátnímu soudu po uplynutí prekluzivní lhůty konstatovat zneužívající povahu ujednání obsaženého ve smlouvě uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem (rozsudek ze dne 21. listopadu 2002, Cofidis, C-473/00, EU:C:2002:705, bod 38).
- 82 Soudní dvůr již nicméně uznal, že ochrana spotřebitele není absolutní (rozsudek ze dne 21. prosince 2016, Gutiérrez Naranjo a další, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, bod 68) a že stanovení přiměřených prekluzivních lhůt pro podání žaloby v zájmu právní jistoty je v souladu s unijním právem (rozsudky ze dne 6. října 2009, Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, bod 41, jakož i ze dne 21. prosince 2016, Gutiérrez Naranjo a další, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, bod 69).
- 83 V tomto ohledu je třeba uvést, že neexistuje-li zvláštní unijní právní úprava v dané oblasti, řídí se způsoby ochrany spotřebitele stanovené v čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 na základě zásady procesní autonomie členských států jejich vnitrostátním právním řádem. Tyto způsoby ochrany však nesmí být méně příznivé než ty, jimiž se řídí obdobné situace vnitrostátní povahy (zásada rovnocennosti), ani nesmí být upraveny tak, aby v praxi znemožňovaly nebo nadměrně ztěžovaly výkon práv přiznaných unijním právním řádem (zásada efektivity) (v tomto smyslu viz zejména rozsudek ze dne 26. října 2006, Mostaza Claro, C-168/05, EU:C:2006:675, bod 24 a citovaná judikatura).
- 84 Z toho vyplývá, že unijní právo nebrání vnitrostátní právní úpravě, která stanoví nepromlčitelnost žaloby na určení neplatnosti zneužívajícího ujednání obsaženého ve smlouvě uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem, avšak pro právo podat žalobu směřující k uplatnění restitučních účinků tohoto určení neplatnosti stanoví promlčecí lhůtu, s výhradou, že jsou dodrženy zásady rovnocennosti a efektivity.
- 85 Pokud jde konkrétně o dodržení zásady efektivity, Soudní dvůr již rozhodl, že každý případ, v němž vyvstává otázka, zda vnitrostátní procesní ustanovení znemožňuje nebo nadměrně ztěžuje použití unijního práva, je třeba analyzovat s přihlédnutím k úloze tohoto ustanovení v rámci řízení jako celku, jeho průběhu a jeho zvláštnostem u různých vnitrostátních orgánů. Z tohoto hlediska je třeba případně zohlednit základní zásady vnitrostátního právního systému, jako například ochranu práva na procesní obranu, zásadu právní jistoty a řádný průběh řízení (rozsudek ze dne 26. června 2019, Addiko Bank, C-407/18, EU:C:2019:537, bod 48 a citovaná judikatura).

- 86 Předkládající soud uvádí, že ve věci v původním řízení se jedná o použití pětileté promlčecí lhůty stanovené v čl. 1964 odst. 2 občanského zákoníku na žalobu směřující k uplatnění restitučních účinků určení neplatnosti zneužívajícího ujednání ve smlouvě o hypotečním úvěru.
- 87 Vzhledem k tomu, že tříleté (rozsudek ze dne 15. dubna 2010, Barth, C-542/08, EU:C:2010:193, bod 28) nebo dvouleté promlčecí lhůty (rozsudek ze dne 15. prosince 2011, Banca Antoniana Popolare Veneta, C-427/10, EU:C:2011:844, bod 25) považoval Soudní dvůr ve své judikatuře za lhůty, které jsou v souladu se zásadou efektivit, je třeba konstatovat, že pětiletá promlčecí lhůta, která se vztahuje na žalobu směřující k uplatnění restitučních účinků určení neplatnosti zneužívajícího ujednání není s výhradou posouzení faktorů uvedených v bodě 85 tohoto rozsudku předkládajícím soudem podle všeho lhůtou, která může v praxi znemožňovat nebo nadměrně ztěžovat výkon práv priznaných směrnicí 93/13.
- 88 Předkládající soud se rovněž táže, zda je vnitrostátní judikatura, podle níž pětiletá promlčecí lhůta pro podání žaloby na uplatnění restitučních účinků určení neplatnosti zneužívajícího smluvního ujednání začíná běžet od uzavření smlouvy, která toto ustanovení obsahuje, slučitelná se zásadou efektivit ve spojení se zásadou právní jistoty.
- 89 Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že tato lhůta upravená v čl. 1964 odst. 2 občanského zákoníku běží podle všeho od uzavření smlouvy o hypotečním úvěru, která obsahuje zneužívající ujednání, což však musí ověřit předkládající soud.
- 90 V této souvislosti je nutno přihlídnout k okolnosti, že je možné, že spotřebitelé nevědí, že ujednání obsažené ve smlouvě o hypotečním úvěru má zneužívající povahu nebo si neuvědomují rozsah svých práv plynoucích ze směrnice 93/13 (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 13. září 2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, bod 69).
- 91 Vzhledem k tomu, že pětiletá promlčecí lhůta, která začíná běžet od uzavření smlouvy, vede k tomu, že se spotřebitel může domáhat vrácení částek uhrazených na základě smluvního ujednání prohlášeného za zneužívající pouze během prvních pěti let po podpisu smlouvy, bez ohledu na to, zda si byl nebo mohl být rozumně vědom zneužívající povahy tohoto ujednání, může nadměrně ztížit výkon práv tohoto spotřebitele priznaných směrnicí 93/13 a porušit tak zásadu efektivit ve spojení se zásadou právní jistoty.
- 92 S ohledem na všechny výše uvedené úvahy je třeba na třináctou otázku položenou ve věci C-224/19 odpovědět tak, že čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 musí být vykládány v tom smyslu, že nebrání tomu, aby podání žaloby směřující k dovolání se restitučních účinků prohlášení neplatnosti zneužívajícího smluvního ujednání podléhalo promlčecí lhůtě za předpokladu, že počátek běhu této lhůty, jakož i její délka v praxi neznemožňují nebo nadměrně neztěžují výkon práva spotřebitele požadovat toto vrácení.

Ke dvanácté otázce ve věci C-224/19 týkající se slučitelnosti právního režimu rozdělení nákladů řízení se směrnicí 93/13

- 93 Podstatou dvanácté otázky předkládajícího soudu položené ve věci C-224/19 je, zda čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 musí být vykládány v tom smyslu, že brání režimu, který umožňuje uložit část procesních nákladů spotřebitelům v závislosti na výši bezdůvodně zaplacených částek, jež mu jsou vráceny poté, co byla určena neplatnost smluvního ujednání z důvodu jeho zneužívající povahy.

- 94 Z údajů ve spise předloženém Soudnímu dvoru totiž vyplývá, že použití článku 394 LEC by mohlo vést k tomu, že prodávajícímu nebo poskytovateli nebudou uloženy veškeré náklady řízení v případě, že bude v plném rozsahu vyhověno žalobě na neplatnost zneužívajícího smluvního ujednání podané spotřebitelem, avšak žalobě na vrácení částek zaplacených na základě tohoto ujednání bude vyhověno pouze částečně.
- 95 V tomto ohledu z judikatury uvedené v bodě 83 tohoto rozsudku vyplývá, že rozdělení nákladů soudního řízení u vnitrostátních soudů spadá do procesní autonomie členských států s výhradou, že musí být dodrženy zásady rovnocennosti a efektivity.
- 96 Je nutno konstatovat, že žádná skutečnost ve spise předloženém Soudnímu dvoru neumožňuje dospět k závěru, že se uvedený režim použije odlišně v závislosti na tom, zda je dotčené právo příznáno unijním nebo vnitrostátním právem. Je však nezbytné vyjádřit se k otázce, zda je slučitelné se zásadou efektivity uložit spotřebiteli náhradu nákladů řízení v závislosti na částkách, které mu byly vráceny, ačkoli měl plný úspěch ve sporu ohledně zneužívající povahy sporného ujednání.
- 97 Otázka dodržení zásady efektivity musí být posouzena z hlediska faktorů připomenutých v bodě 85 tohoto rozsudku.
- 98 V projednávané věci přiznává směrnice 93/13 spotřebiteli právo obrátit se na soud, aby určil zneužívající povahu smluvního ujednání a vyloučil jeho použití. Rozhodnutí o rozdělení nákladů takového řízení pouze v závislosti na částkách, které byly bezdůvodně zaplacený a jejichž vrácení je nařízeno, může přitom odradit spotřebitele od výkonu uvedeného práva z důvodu nákladů, k nimž by vedlo podání soudní žaloby (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 13. září 2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, bod 69).
- 99 S ohledem na všechny výše uvedené úvahy je třeba na dvanáctou otázku položenou ve věci C-224/19 odpovědět tak, že čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13, jakož i zásada efektivity musí být vykládány v tom smyslu, že brání režimu, který umožňuje uložit část procesních nákladů spotřebiteli v závislosti na výši bezdůvodně zaplacených částek, jež mu jsou vráceny poté, co byla konstatována neplatnost smluvního ujednání z důvodu jeho zneužívající povahy, jelikož takový režim vytváří podstatnou překážku, která může odradit spotřebitele od výkonu práva na účinný soudní přezkum potenciálně zneužívající povahy smluvních ujednání, které jim přiznává směrnice 93/13.

K nákladům řízení

- 100 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (čtvrtý senát) rozhodl takto:

- 1) **Článek 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách musí být vykládány v tom smyslu, že brání tomu, aby vnitrostátní soud v případě neplatnosti zneužívajícího smluvního ujednání, které ukládá spotřebiteli úhradu veškerých nákladů na zřízení a zrušení zástavního práva k nemovitosti, odmítl nařídit, aby spotřebiteli byly vráceny částky, které na základě tohoto ujednání zaplatil, ledaže ustanovení vnitrostátního práva, která by se použila namísto uvedeného ujednání, ukládají spotřebiteli povinnost uhradit veškeré tyto náklady nebo jejich část.**

- 2) Článek 3, čl. 4 odst. 2 a článek 5 směrnice 93/13 musí být vykládány v tom smyslu, že smluvní ujednání, která spadají pod pojem „hlavní předmět smlouvy“ je třeba chápat jako ujednání, která vymezují hlavní plnění této smlouvy a jako taková ji charakterizují. Naproti tomu ujednání mající ve vztahu k ujednáním definujícím samotnou podstatu smluvního vztahu doplňkový charakter nemohou pod tento pojem spadat. Skutečnost, že poplatek za poskytnutí úvěru je zahrnut do celkových nákladů hypotečního úvěru, nemůže být relevantní pro určení, zda je jeho podstatným plněním. V každém případě je soud členského státu povinen přezkoumat, zda je smluvní ujednání týkající se hlavního předmětu smlouvy sepsáno jasně a srozumitelně, a to bez ohledu na to, zda byl čl. 4 odst. 2 této směrnice proveden do právního řádu tohoto členského státu.
- 3) Článek 3 odst. 1 směrnice 93/13 musí být vykládán v tom smyslu, že ujednání obsažené ve smlouvě o úvěru uzavřené mezi spotřebitelem a finanční institucí, které ukládá spotřebiteli povinnost zaplatit poplatek za poskytnutí úvěru, může vytvořit v neprospěch spotřebitele významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, která vyplývá z dané smlouvy v rozporu s požadavkem poctivosti, jestliže finanční instituce neprokáže, že tento poplatek odpovídá skutečně poskytnutým službám a nákladům, které vynaložila, což musí ověřit předkládající soud.
- 4) Článek 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 musí být vykládány v tom smyslu, že nebrání tomu, aby podání žaloby k dovolání se restitučních účinků prohlášení neplatnosti zneužívajícího smluvního ujednání podléhalo promlčecí lhůtě za předpokladu, že počátek běhu této lhůty, jakož i její délka v praxi neznemožňují nebo nadměrně neztěžují výkon práva spotřebitele požadovat toto vrácení.
- 5) Článek 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13, jakož i zásada efektivit musí být vykládány v tom smyslu, že brání režimu, který umožňuje uložit část procesních nákladů spotřebiteli v závislosti na výši bezdůvodně zaplacených částek, jež mu jsou vráceny poté, co byla konstatována neplatnost smluvního ujednání z důvodu jeho zneužívající povahy, jelikož takový režim vytváří podstatnou překážku, která může odradit spotřebitele od výkonu práva na účinný soudní přezkum potenciálně zneužívající povahy smluvních ujednání, které jim přiznává směrnice 93/13.

Podpisy.